

ШЫН

Бүгү турттарнын пролетарийлери, каттыжыңар!

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 166 (9241) | Вторник, 1973 чылдың июль 17 | 1925 чылда
үндөөлүттүнгөн | Өрттө 2 т.б.

КӨСКҮ АГИТАЦИЯНЫ—БЕДИК ДЕННЕЛЧЕ

Ажылчы чонунун ортузунга масса-политиктиг болгаш идея-кижиздилгелиг ажылды чорударыңа көскү агитация улуг рольду ойнар. Ол партия организацияларының дайынчы дузалыгы.

СЭКП-ниң XXIV съездинин айтканы экономиктиг болгаш социал-политиктиг сорулгаларга боттандыраарыңа, ажылчы чоннарның коммунист кижиздилгезинге көскү агитацияны республиканың колхоз, совхозтары, будурлуге транспорт, тууду болгаш албан организация черлери база дээштиг ажылга турар. Оң көскү кижиз Чеву-Хенчик районда «Алдан-Маадыр» совхозтук парткомунун ажыл-чорудулгазындан көрү болур.

Совхозтук конторазынча кире базарга, ажил-агыйның күш-ажылчы базмынын, республиканың, районунун мурнунда 1973 чылда салдырган чугула сорулгаларың сан-чугагайларын бижиң асхан. Төл болгаш Бора-Тайга салбырының социалисттик чарыжының түңгелерин үгүлчү дөңшөтүрүп бижиң турар стөнд база бар. Оон ыңай партия, профвилел болгаш комсомол организацияларының база солуннарның тусый булуңуларын тургускан. Совхозта партком (секретары Ч. Ондар) сезоннуг ажылдар үзүндө хана солуннарны, агит-хуудустары, «Молниелары», «Комсомолчу пролетарларны» дөңшөтүп үндүрүп чедип ап турар. Масс-политиктиг ажылга, ылаңгыя социалисттик чарышты организациялар чорударыңа көскү агитацияны ол ажил-агыйның партия организациязы дээштиг ажылга турар.

Оң түңгелде ажил-агый планын оңаалдарын болгаш хүлээлгелерин бири чарык чылда багай зөөс күөстөн. Ажил-агыйга эки көргүзүлгөни чедип алырыңа организастыг болгаш масса-политиктиг ажылды, оң иштинде көскү агитацияны чогур деңгелеге тургусканы улуг салдары чедирген.

Республиканың күш-ажылчы амьдыралының чарыбас кээз—социалисттик чарыш апарган. Ол ажил-ишчилерин күш-ажылчы болгаш хей-ничилик идеяныкын улам бедидио турар. Чарышты дээштиг болгаш көскү, нелпергенг органи-застарыңа көскү агитация улуг ужуу-дузалыг. Оң аны-буру хөвирлерин канчаар ажылга турарын үстүндө чимчөтөн кысказы-биле көрдүс.

Кызыл хөвирде чамдык партия организациялары көскү агитацияны база багай зөөс ажылга турар. Ба ажилды пас-сажирлер АТБ-инде, аэропортта, № 2 АТБ-де болгаш есе-даа черлерде эки тургускан. Ылаңгыя беш чылдың шийитпирдик үшкү чылыңың күш-ажылчы базмынын, мур-накчыларның арга-дуржулгазын илереткен стөндилерин, планаттарны, диаграммаларны барың-ла коллектив бурузун-де асхан. Ол ыңажаш Күш-ажылчы алдарың, тутум чарыш-ка тилкелчи болган коллективке азы ажил-ишчиге турас-каалыг көдүрүрүн дыка хей черлерде дөңшөтүп органи-застап турар.

Чарыштың күмү—оң массалында, калбан нелпергенг болурунда, хүлээлгелерин канчаар күөсөдүп турарын үгүлчү хынаарында болгаш деңизинде. Маңаа көскү агитацияны

болур чогуру-биле ажыгаар херек. Ындыг болза-даа хү-лээлгелерин күөсөдөдүп көргүзүп салбыраларыңа бижи-ринче, мурнакчыларың Хүндүлө салбыразыңа өй-шаанда кинеринче, хана парлагалың үндүреринче дөңшөтүп ни-чазың салбайн турар чамдык партия организациялары бисте ам-даа бар. СЭКП-ниң XXII съездин атыг совхозтук Хөндөргөй салбырында хүндүлө, көргүзүп салбыралары чей, ажил-ишчилерин мурнунда амгы үедө турар төдөргөй сору-галары көскү агитацияны дамчытып ажил-ишчилерге та-йылбырлап чедирбейн турар.

Бистин мурнувуста салдырган сорулгаларың, оларның күөсөдөдүп дугайында меделерин көскү агитацияны дам-чытып кижин бүрүзүңүң билген турарын партия органи-зациялары чедип алыр ужурулуг. Ыңажаш оңу бедидио идея-лиг, эки сорулгалыг, билдинир болгаш чараштыр чуруп би-жири чугула. Үлөтүр, будурулуге, район, хоорай, суур бүрү-зүн көскү агитация-биле чаргыс ай комплексилгиде дөңшө-түп планын аныкдап кылгаш, оңу амьдыралга боттандыраар херек. Оң аны-буру хөвирлери—позуңар, планаттар, тран-спарантылар, стөндилер болгаш делегелер, хүндүлө, көр-гүзүп салбыралары кижилерге улуг мобилизация салдары чедирип, оларның политиктиг болгаш күш-ажылчы көдү-рүлүшүнүн хайныктырган турар ужурулуг.

Беш чылдың шийитпирдик үшкү, чылыңың бири чартыг прозулган. Бистин республиканың ажилчы чоннары бүгү үлөстүң социалисттик чарышынга идеялиг кижип, ча-чаа чөдөшкүннөриң чедип ап турар. Ылаңгыя көдөшкүн ажил-ишчилери чылдың бири чартында күрүңгө мал ажилыңың продуктуларын саар талазы-биле улус ажил-агый планын күөсөдүп, республика Мадымынга төлөтүп ужурашкан. Ам чылдың ийги чартының планын оңаалда-ларын болгаш социалисттик хүлээлгелерин хуусаа бетинде күөсөдүр дээш чарышты улам каньорттылаан, шалыңчы ёзу-биле амьдалап турар.

СЭКП-ниң XXIV съездинин шийитпирлерин, беш чылдың сорулгаларың, оларның күөсөдөдүп чоруп турарын ажил-чы чонга көскү агитацияның дузазы-биле тайылбырлап че-дирген турарын улам күөтөдирбейн чугула.

Ылаңгыя сезоннуг чугула ажылдар—хой кыргылдызын, мал чөмөрүнүн белеткелерин, дүмүт ажаал ажилыңың-ның үлөриңа көскү агитацияны аны-буру хөвирлерин де-дузу-биле ажылгаар херек. Оларның эки бистин-тингиз, чураттугун болгаш таарыштыр деритканган турарын чедип алыр—партия организацияларың чугула сорул-галы.

Коммунист тургузушкунун улуг сорулгаларын күөсө-диринге масса-политиктиг ажилды, ол ыңажаш көскү агитацияны дээштиң улам бедидиринче партия организациялары дөңшөтүп кичизингизин салыр ужурулуг.

Организастыг Ажыл Түңгелдиг

Шийитпирдик үшкү чылдың бири чартыг дөңшүп турар. Бай-Тайга районун «Мур-накчы» колхозунун ажил-ишчилери күш-ажылчы түң-гөп, моон солгары сорулга-ларын чугаалашкан.

Колхоз баштаар чери со-циалисттик чарышты эртин чылдарга бодарга дээштиг органи-застап, оң түңгелдин дөңшөтүп үндүрүп, мурнак-чылары илеретип келгени кижин бурузунге улуг салдар-ны чедирген. Хүлээлген ажил-ды дээш колхозчу бурузунун харыскалгыз бөдөн. Олар-ның материалдыг болгаш мо-ральдыг сонургалын деттип

нелген бис. Ол чорук планын оңаалдарың күөсөдүп, мал-дан алыр продуктуларын ке-вүдөдиринге идигил болган.

Беш чылдың бири чартында куруңгө 7 тонна сүт, 78 тонна эт саар планын тур-дуус. Сүтү барык ийи ма-тап ажырып, 15 тонна, а зытти 80 тонна дөңшө-вис. Ол көргүзүлгө болза, колхозтук сүт-бараан фер-мазын ажилын экижидип, саалданы болгаш мал-ды семитилгизин эки чо-рутканыыс сонда чедип ал-дынган. Фермада Баян-Көк Хертек, Бичур-Саар Хомуш-ку ыңажаш ажил-ишчиге кызы-

мак, өскө эштеринге үлө-гөр-чигентип саанчылар хей. «Мурнакчы» колхоз куру-неге дүк садарың чартыг чыл планын күөсөтөн. План-да көрдүңгөн 9 тонна дүңтүк орнунга 12 тонна Төзүн чуртга дүңшөткөн. Дүк кыр-гылдазы ам-даа үгүлчүлөп турар. Пунктуну эки дөңшөтүп, Ында электрлиг 18 хачы бар. Ижмилерин ажилдарыңа таарым-чалыг байдалдары тур-гускан, социалисттик чарыш-тын нелгелдерин ажилдап кылган болгаш оң түңгелди үндүрүп турар.

Чаш малды менди ап, до-руктур талазы-биле бистин хойжуларыңыс өөрүнчү көр-гүзүлгөни чедип алгылаң. Салчак Оксир 100 хойдан—114, Тойлу Салчак—100, Баадан Хертек—104, Ады-оп Донган—101 баш хура-галарын, кадарчы Кара-Байыр Хертек төрүүр чус сарынтан 85 бөдөн алынган.

Беш чылдың колхоз 500 тон-на сөгөн бөдөн планын. Ону чөдөшкүннү күөсөдүп алып дээш ажилдап кирип-кен.

Т. Ады-Оол,
колхоз баштаар черинин
ларгасы.

НЕФТЬ ТЫВЫЖЫН УЛГАТТЫРАР

Тюмень областа Правдинин нефть байлактыг черинде нефтьни газ-биле үндүрүп алыр арганы ажыктап эгелээн. Аңаа ажылдар дериглерин америк «Камко» болгаш «Принс» фирмалар бүдүрүп берген. Ол фактыны тайыл-бырлап бээрин Тюменьин нефть-газ тымыкың кол эрге-респондент П. Рабон дөңшө. Ол амында СЭА-ның кор-респондент П. Рабон дөңшө. Ол амында СЭА-ның кор-

дузалыг. Нефть үндүрүп алыр, мөңдөр болгаш арыздар ажилдары механизастарга, ширин агар-бодуштуу со-

гу черлерге тымыш амыла-га бараан болур кижилер са-ныг дөңшөдүп, нефть скла-ндаларың бээр нефтьга көвүдөдүр арганы база бээр. Тымышты бүрүң-биле газ-ификация болдурга кансир-лаштыр тыптыр газы ажил-лаар арганы база бээр. Ол газ Правдинин нефть бай-лактыг черинде Сургут ГРЭС-инче чылдыңна 700

миллион кубометр дөңшөдүп дамчыттылар.

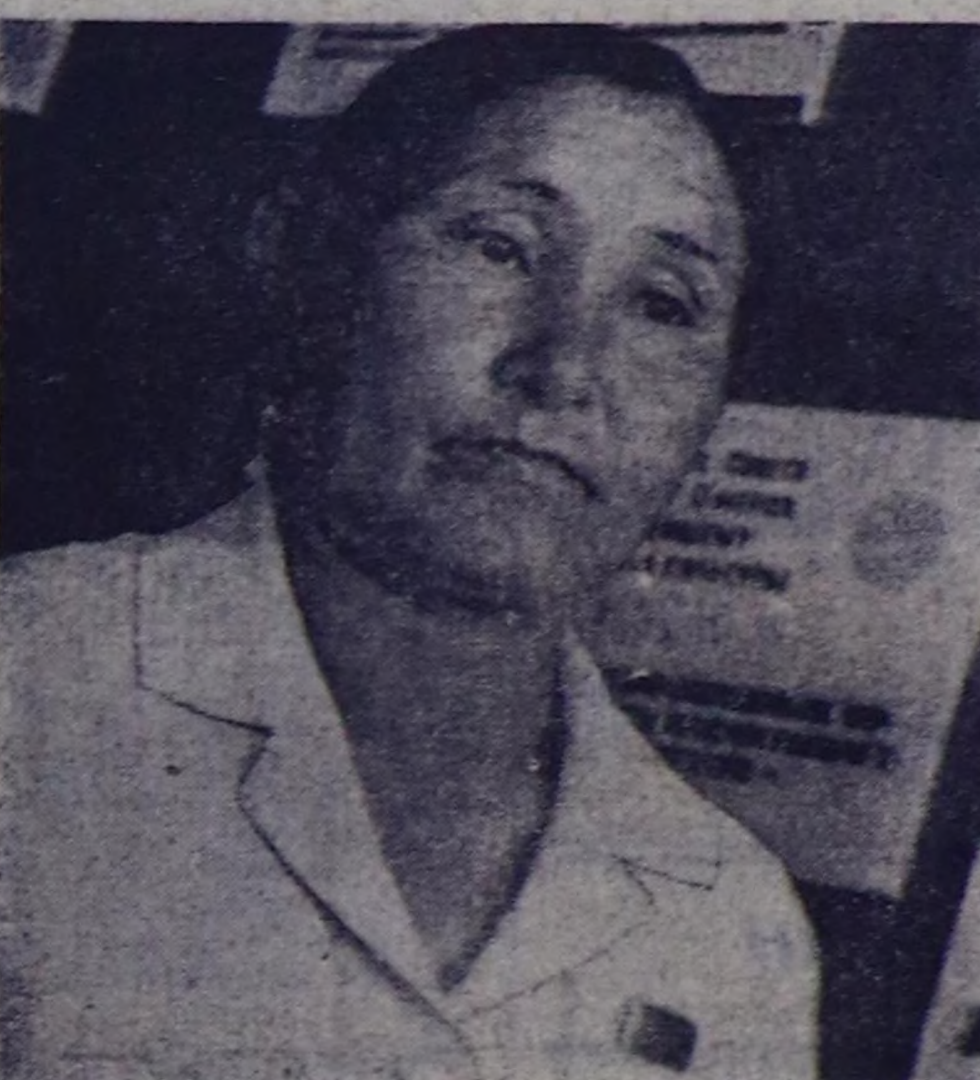
Газификация комплексин баштап оон скважиназы ажылдап берген. Ада-хурда бүдүрүп болгаш америк бу-дүштүг автоматтык сис-темадарың ажилга кыярге нефть тымыкың улам ул-гаттыр арганы бээр.

ТЮМЕНЬ.

ТЫВА — ХАКАСИЯ

1973 ЧЫЛДЫН БИРГИ ЧАРТЫНДА ТЫВА АССР БИЛЕ ХАКАС АВТОНОМНУГ
ОБЛАСТЫН СОЦИАЛИСТИК ЧАРЫЖЫНЫН ТҮННӨЛДӨРИ

	Тыва АССР		Хакасия	
	План күөсө-дөдүп күүзү	1972 чылда уур-1973 чылда күүзү	План күөсө-дөдүп күүзү	1972 чылда уур-1973 чылда күүзү
ҮЛӨТТӨР				
Продукцияны сайтар-галы	104,2	105,7	102,2	115,6
Күш-ажылдыг будурулугаттуу	102,8	105,2	100,1	109
ТУДУГ				
Бүтү үсөр дөңшөтүп та-лазы-биле каптал салышкыны	90,3	102,2	85	101,4
Нияти кылдыр ажил-дыг тематизация күүсөдүрү	99,4	103,4	106	106,5
Күш-ажылдыг будурулугаттуу	102,6	106,4	96	105
(5 айына түңгө-биле)				
ТРАНСПОРТ				
Нияти ажилгайдыг автотранспорту-биле чыгыс сөөртүрү (тонна километр-биле)	102,6	112,9	99,5	109,3
АМЬДЫРАЛ-ХАНДЫРЛАГА				
Чонун амьдырал-хандыралгазын ачы-дуза чөдөшкүн	109,5	113,3	105,5	108,6
Оон иштинде көдө-чөдөшкүн	107,0	113,4	104,8	121,7
САДЫГ				
Үүрмөктөң садар барың саарыгазы	100,2	105,0	99,5	104,4
Кады ажил-агый продукцияларын сада-ры (планта немөдө-биле кады)				
Эт	109,8	103,9	115	110
Сүт	114,0	107,7	95	97
Чуурага	—	—	110	112
Дүк	146,6	100,8	—	—
Мал ажилыңың продукцияны				
Бир инектен саган сүт (кг)	891	108,2	1078	92
Чыл планыга уур сөдүм (хуу-биле)	51,2	—	—	—
Бир дөңшөтүп ал-ган чуурага (саны)	94	114,6	113	105
Чыл планыга уур арганы (хуу-биле)	35,3	—	—	—
Холукта немөдө дөңшө (кг)				
Мыймыг бода мал	263	100,0	394	97
Халаң	89	93,7	125	109,6
Хой	32	87,0	40	102,6
Органисттик чөмөшчө-дөңшө төлөкөн (мүч тонна)				
	50,7	104,3	649,1	114,7

«Сут-Хал» совхозтук Киров салбырында хойжу. Тыва АССР-ниң Дээди Совединин репутаты Дөс Насытовна Монгуш тоску беш чылдың шийитпирдик чылыңың күөсөдүрүп ажилдап турар. Беш чыл ол төрүүр чус хой-га оңаштыр 97 хурагалың камгалап алган. Хой бүрүзүн-ден 2 кг амыг дүңтү кыргып

алырын хүлээлген болгаш кыр-гылдаа амыг үдө белеткенип турар. Малчының аг-бөдөш чарыг үдө 15 тонна едети берерин, 10 тонна сөгөн белеткөп алырн хүлээлген.

ЧУРУНТА: Тыва АССР-ниң Дээди Совединин репутаты Д. Н. Монгуш.
Фотоу А. Мельниковтуу.

КЫРГЫС ССР. Жаныбек Самиев (солгай талада) болгаш Сайыр Зекранов унуту малчылар. Оларның ала-өбөлөри хой малдап чоран. Өңүктөр ийи чыл буруңгун ортумак эртемни чедип алган, хоочун салгалың эстафетаны хүлээп алгаш, бедиди дөңшөп Нарын областың Тогус-Тороо районунда боттарыңың «Бирдик» колхозунга хойжулай бергенер.

Анык малчыларын 1973 чылда багай зөөс түңгелдериг болган: төрүүр чус хойдан Жаныбек 130, Сайыр—129 хурагалың алган. Социалисттик чарышга Жаныбек тилкелчи деп санаткан.

Анык малчыларның амьдыралыңа чоңоқта чаа улуг болушунун болган—оларны СЭКП кежигүнүнге кандаат кылдыр хүлээп алган.
Н. ЖИГАНОВТУУ фотоу.

(СЭА-ның фотохрониказы).

ВДР-НИН ПАРТИЯ- ЧАЗАК ТӨЛЭЭЛЕРИ ЛЕНИНГРАДТА

ЛЕНИНГРАД (СЭА-ның корр.). ВДР-ниң Бирги секретары Ле Зуанга болгаш ВДР-ниң Политбюро ке-лери болгаш далайчылары Премьер-Министри Фам Ван Донга баштаган партия-чазак төлөөлери Ленинградка үш хун аалап, аян-чорук кылган. Ленинградтың ажил-ишчилери ол азы-дума турт-биле чаагай найыралдыг, ленинградтың оон үлүртүк-чуларының хундүткө-биле, найыралдыг үтүкү турар. ВДР-ге бээр машиналары, прибор-лары, далай өртөөлөргө, электростанцияларга ажил-лаар дериглери Ленинградта бүдүрүп, чаа-чаа заводтарың, оларны электри күжү-биле далайчыларын, хөмүр-лаш тымыкың, металлургия комбинаттары чартырының төлөөлөдөрлөрү тургузуу турар. Хоорайны өөр-өдөшчө Вьетнам Демократтыг Республиканы улус ажил-агыйыңа тускай артемилерин белеткөп бе-рип турар.

ВДР-ниң партия-чазак тө-лөөлери Кроштанга чоран. Аңаа вьетнам өңүктөр-биле казы эштер А. Н. Косыгин, Г. В. Романов, К. Ф. Катусев, СЭКП ТК-ның кежигүнү, СЭКП Ленинград хооромунун бирги секретары Б. И. Ари-стов, СЭКП ТК-ның кежигүнү, Ленинград областың Совединин куускомун даргазы А. Н. Шибалов, Ленинградтың шериг окрутунун шериглеринин ко-мандылачы, генерал-пол-ковник А. И. Гришков, еске-даа алган кижилери барган.

Далайлар шериг-далай му-зейинге далайың алдар хоор-ш-шөвөдөшкө түгүзү-биле, Совет Төрөң чуртун кызы-гаарын камгалап турар Кроштанга далайчыларын мадыралыг чоруктары-биле танымкан.

Вьетнам болгаш совет эш-тер оон сонда «Киров» край-сөргө барган. Ийи дакыр Кы-зыл Тук оренинг Балтиканың хоочун крайсеринин офицер-лери болгаш далайчылары мадыралыг вьетнамның төлө-лөкчилерин чуректин ханы-зындан өөрүштү, хундүткө-дүг уткаан. Бүгү шериг да-лайчыларын кан-калыг чурттаарын болгаш чөдөш-күннөргө болурун йөрөп, Фам Ван Донг командага ба-йыр чедирген.

А. Н. Косыгин СЭКП ТК-ның партия Төп Комите-динин Политбюро кежигүн-нөринин болгаш СЭКП ТК-ның Чингиле секретары эш Л. И. Брежневтин өмүөзүннөң ийги болгаш чөдөшкүн, дайын-чы, политиктиг белеткеде бүгү шериг далайчыларын чаа-чаа чөдөшкүннөргө бо-лудуп күзөөн.

Вьетнам Демократтыг Рес-публиканың төлөөлери Петро-ворскке чоран. Ленинградтың хоорай чөдөшкүн ол кайтам-чык чараш суурунун кончук солун орду-парыгы, уран чүдүлүн хой-хой чөдөшкүн чыгган делегелери мактал-страгыл.

СЭКП Ленинград областы комитети болгаш ажилчы чоннар депутаттарынын Ле-нинград хоорай Совединин куускомун июль 16-да ВДР-нин партия-чазак төлөөлөри-ге алдар кылдыр дүңтөшкө шайлагла тургускан.

Шайлагла эштер А. Н. Косыгин, Г. В. Романов, К. Ф. Катусев, СЭКП Ленинград областы болгаш хоорай коми-теттеринин секретарлары, бөрө кежигүннөри, үлүртүк партия, совет ажилдакчылары кыришкен.

Шайлагла чуректин ханы-зындан азы-дума найырал-дыг байдалга эртен, аңаа эш-тер Г. В. Романов болгаш Фам Ван Донг найыралдыг чугаа-ларын чугаалаш.

АЯН-ЧОРУК ДООЗУЛГАН

ЛЕНИНГРАД. (СЭА). Вьетнам Демократтыг Респу-бликаның партия-чазак төлө-лөри июльдуң 16-да Ле-нинградтан Будапештиге чору-кан. Төлөөлөр бистин чурту-вуска СЭКП Төп Комитеди-ниң болгаш Совет чазактын чалаанын баураар алаан ху-зунда аян-чорук кылгып чо-рп турган.

Хоорайның кудумчулары, аэропорт ВДР-ниң, ССР-яны болгаш РСФСР-яны күрүңе туртары-биле, вьетнам болгаш орус дылдар кырынга байыр чөдөргө долунар, транспа-рантылар-биле шийеттентен. Муң-мун делегиттердиң аргы-малчылары үдөр дөңш, кудумчуларга үдүп келген.

Төдөшкүннөң ажил-ишчилери далайың азы-дума найыралдыг байдалга эртен, аңаа эш-тер Г. В. Романов болгаш Фам Ван Донг найыралдыг чугаа-ларын чугаалаш.

МОСКВАДА КЕЛГЕН

ВДР-ниң партия-чазак төлө-лөри-биле кады Ленинградта чоран. СЭКП ТК-ның Полит-бюро кежигүнү, ССР-яны Министрлер Чөвүлелинин даргазы А. Н. Косыгин, СЭКП

ТК-ның секретары К. Ф. Ка-тусев болгаш еске-даа ал-ган кижилери Москвага эл келген.
(СЭА).

ТАЙБЫН ХЕРЭЭНГЕ САЛЫШКЫН

СЭКП ТК-ның Чингиле се-кретары Л. И. Брежневке «Улустар аразыңа тайбын башкылары дөңшө делегит-лик Леникти шайлагла ты-мыкың социалисттик чур-тарын массалыг информация органдары шуптузу чырымын турар.

Делегитин солундары СЭКП ТК-ның Чингиле се-кретарының байырагы хура-га чугаанын калбаа-биле пар-лап, бүтү турттарда болгаш диттерде хой мыйлоп кий-лер Л. И. Брежневти тайбын болгаш социал дөңшөдүп дээш, улустарың аас-көңи дээш шийин дөңшөдүп дөңшө оңаалдан дөңшөдүп турар.

Солундар байырагы хура-лаң дугайыңа чүдүп пар-лап, шайлагла тымыкы-ның азуулаңың башкылары

байдалың айтты. Ол ху-ралга тайбын дөңшө делегит-лик далай хой сураттыг ажил-дакчылары оуруганын дөңшө-дүп, Солундар аңаа Ле Зуан-ның, Р. Чандрович, Р. Гуту-рун, Л. В. Скобелевтиң болгаш башкыларын чаа чугаа-ларын база бижиң турар. Шайлагла «Трибуна люду» солуну Л. И. Брежневке деле-гиттик ленинчи шайлагла тымыкыңа оон тайбынны камгалаар болгаш быскы-лаары дөңшө дөңшөдүп ача-хавыазын үдөш көргөни-ниң хөдөшкүн болуру деп би-жөөн.

Дыка хей турттарды сурат-лап дөңшөдүп болгаш хой-ниң ажилдакчылары ол бе-дик маңаа Совет курулганың тайбынче түтүлүп ленин-чазак ажилдап кылгаш, амы-

дыралга боттандыраарыңа, дүңшөдүп чорукту таары-шкыларың хөдөшкүн Л. И. Брежневтиң канчаар ала-өбө-лөкүлүгү оон дээрин айтты ту-рар.

СОФИЯ. «Улустар аразы-га тайбынны башкылары дөңшө» делегитин Леникти шайлагла СЭКП ТК-ның Чингиле секретары Л. И. Брежневке байырагы бай-далга тымыкың Л. И. Бре-жневке оон тайбынны болгаш улустар аразыңа кады ажил-дакчыларын хөдөшкүн улуг салышкыны дөңшө өөрүң чөдөшкүннөң ала-өбө-лөкүлүгү бир хөдөш болгаш деп. Болгаш Улус Республиканы Министрлер Чөвүлели-ниң даргазын бирга ор-лашканы П. Талчев СЭА-ның

корреспондентини-биле бесе-дөдүп чугаалаң.

Дөңшөдүп кижилер СЭКП-ниң XXIV съездинин чылда алган Тайбың про-грамманы Л. И. Брежневтиң ады-биле холбошканын айтты турар деп, ол чугаалаң. Ол программаны боттандыраар дөңшө Л. И. Брежневтиң дөңшө чөдөшкүннөң ажилы, деле-гит айткыларың шийит-пирдээринге оон улуг эне-ригиз болгаш дөңшөдүп оон бүгү-вентиниң үдүг үе-лелиге чедирген. Бонга, Ва-шынтопта болгаш Парижге аян-чоруктар үзүндө чөдөшкүннөң түңгөдүрүп төдө-лүгү ужуу-дузаың боон ту-рар. Ол аян-чоруктар бүтү-лүгүлүгү күөш турары башкы тайбынның чөдөшкүн-дөңшө ажилга

ГВАНА. Куба улусу бо-лган Кубаның коммунисттер СЭКП ТК-ның Чингиле се-кретары Ле Зуанга болгаш ВДР-ниң Политбюро ке-лери болгаш далайчылары Премьер-Министри Фам Ван Донга баштаган пар

СОРУК КИРГЕН

«1972—73 чыдарыны кышкы уездине мал ажылынын продуктуларын бугурун болгон белектерин көбүрөөк дөш мал ажылынын ажалдагыларын Бугу-эри-дөл социалист чарыкын калбарып дугайыла» СЭКП ТИ-нын, СССР-нин Министрлер Чөвүленини болгон ВНСО-тин доктаалы район-ауу тобжарыпта, саанчыла-рында, калбарыларга та-ныштырып, оларын ортуу-га социалист чарыкты кал-барынын дугайында кем-чегерин чартуука бис. Кол-хоз-советтардын ууручу-лардын кичинеги кыш-тагынын эки өртүрө-ренте, ийинини малын кыш-тан лүр-мөндө ажырачы-кы уурунган. Чамалы ажал-агылырга мал чечини немей берип, оон курбайырын түрү-чү алыры-биле өскө район-ауу саанчы, ситенин са-лып ап турган. Ичнал турган мал чечини четкир кылдыр белек-теп алган бис.

Бестия району кышга-лашкын эки болгон. Мал ба-жынын хорар чоруу шоолуу болгон. Чам бааза, хураган, алай хорамча чок өзүп, ло-рукан. Ону өрткөн чартык чылын түнелдери тодарай көргүзүп турар. Күрүнө му-рунган алган планнын оона-лаарымысты тейишкенин кү-түстөгүсү. Чижэ, шиптир-ляг үшкү чылын баштайгы чартымында 1117 тонна сүтү, 974 тонна эрте, 116,3 тонна лүтү күрүнө саалд планин-де. Эрткен ады айнын түн-нелери бо: күрүнө 1327,7 тонна сүтү сактал, плани-ны 118,8 хуу күтүстөгүсү. Ичналган өрткөн чылын бо уез-биле денөөргө күрүнө сүт саалын 9,3 хуу ула-тырган.

Сүтү бугурун болгон оу саалын районун колхоз, советтары бо шиптирляг үшкү чыла дма көүдөткөн. Бо талам-биле «Большевик» советтүн ажал-агылы эрес-шудугу ажалдааныр. Ажал-агыл сүт саал планин ийи катан ажыр ботанды-ган. Он советтүн Арыл-Ба-

жы сүт-бараан ферманын коллектив чартык чыл тү-нелдери-биле районун сүт-ба-раан фермаларын аразына калбарган социалист чарык-тын тиелекчи болуп, партия райкомунун болгон рай-куускомунун шилчип чо-руур Кызыл тутун ал-ган. Ферманын коллектив (бригади Калдар-оол Иргит) бир инектен-ле 1094 литр сүтү саган. Эрткен чылын ол көргүзүп 570 литр турган. Олар сүтү бугурун ийи ка-тан улагытырган. Партиянын ХХХ съездин аттыг советтүн Лоргун сүт-бараан фер-манын коллектив эрткен чылын бири чартыкында 1055 литр сүтү бир инектен саал алган болза, бо чылын ол көргүзүп 1190 литрге чеккен.

Нийти районга тамаарыш-тыр бир инектен саал алган сүт 759 литр болгон. Ол өрткөн чылын баштайгы чартыкында болза 191 литр хой. Амгы уезе районун ажал-агылыларын саар-даа, семиртир-даа коданары өлтү-түтүлүп, көктүг-шымтыг чайгаларда туруп турар. Оон ачызында сүт дма элбик апарган. Ичналган хүйде 12 тонна сүтү күрүнө джаап тур бис.

Район 974 тонна элт саар планин 1026 тонна кылдыр, азы 105,4 хуу күтүстөгүсү. Эртти күрүнө саар хула-дгелерин «Алдан-Маалыр» совет 122,9, Партиянын ХХХ съездин аттыг совет 121, «Сүт-Хөл» совет 110,5, «Искра» колхоз 108 хуу кү-түстөгүсү, өскө ажал-агылылар мурнакты болгон. Элт саары эрткен чылын бо уез-биле денөөргө районга 3,5 хуу көүдөткөн.

Амгы уезе районда хой кыргылазы чоруу турар. Рай-он чартык чыла күрүнө 116,3 тонна дук саал планин 163,3 тонна кылдыр бот-тандырган. Ону советтүн — 147, а колхозтар — 150 хуу күтүстөгүсү.

Нийти дерекке улут са-лымшкыны кирген күш, ажалын шалтычларын —

социалист чарыктын ти-елекчилерин мактап, алары чүтүлгө. Партиянын ХХХ съез-дин аттыг советтүн саанчы Монгуш Алыш-кыс, «Сүт-хөл» советтүн саанчы Иргит Алай чартык чыла бир инектен-ле 980-ден 1816 литр чедир сүтү саап, социалист чарыктын тиелекчилери бол-ганнар. Бисте хой ажылынын мастери хой. Оларга 100 хойга оонаштыр 109—140 баш хураганга камгалап ал-ган Боржак Лама-Сюрю, «Са-рылгар» эрткен, Боржак Лажы-Намчал («Алдан-Маалыр» совет), Монгуш Ырыш, Куулар Мамлак («Октябрь 30 чыла» колхоз) тамааржыр.

Районун ажал-агылы чедир чылын кышга-лашкын белек ажалдарын чартуушаан, «сиген ажал» алымшкыны кирген. Бо чылын 13,100 тонна сиген белектер бис. Ам 113 тонна сигени, 52 тонна бугу-бү-рүнү белектер. Сиген ажал-а-зында 86 ижи хаара тут-туган, 26 трактор, 18 сено-косилка ажалдап турар. 990 гектар черини сигенин жет-тирген, 667 гектарын ажал алган. Хол кадыры-биле 28 ижи сигенин келип турар. Мал чечини немей 150 тонна «саанчы Бий-Хем» рай-онун «Кызыл тараачын» колхозунан сөөртүп эчкен ал-дымыс. Инда «Искра» биле «Октябрь 30 чыла» колхоз-тарын механизаторлары са-вап пресстеп, сөөртүп турар.

Чон-Хемчик район чартык чылын түнелдери-биле республиканын өскө район-нарын мурнап, тиялган. Че-лишкениннен улам быгыт-лап, анал соруу кирбешаан, шиптирляг үшкү чылын төнчүзүгө чедир малдан алыр продуктуларын улам кө-үдөтүп, чыл планин ажыр күтүсөдир дөш күженишкени-ниг ажалдаар бис.

Н. ЯЛАНОВ,
Чон-Хемчик районуусуно-мун көдөз ажал-агыл эргеле-линиң начальниги.

СЭКП Топ Комитетинин бол-гон СССР-нин Министрлер Чөвүленини чокта чаа ху-дөп алган доктаалында кө-дөз школаларын өөредиле-кижизинилгелит ажалын эки-жер, оларын материал-тех-никтиг баазаын быгытлап, башкыларга болгон өөреник-чилерге таарымчалыг байла-ды тургузар дөш ап чоруур кемчегерин тодаргай-биле айткан. Ук доктаал бүгү ни-тинич кичинегиин база ка-тап көдөз школаларга ула-дырып, кедир өөредиле чы-лынга школаларын, интерна-тарын болгон өскө-даа уру-тар албан черлерин чогуу-ройунда база эки шиптирляг белектеринге уузе өөредиле органдарын, башкылар кол-дктивтерин кийгырып турары таарылаз эвес. Партия, совет болгон өскө-даа хой-ниги организациаларын ууруу-та-зы-биле бистиг республика-нын школаларында болгон уруулар албан черлеринде чаа өөредиле чылынга белек-теп ажалдары бо хүннере дай-нышкынын чоруу турар.

1973—1974 өөредиле чы-лында тыва школаларын 6-ты класстары орус болгон тыва чамалык эрги школаларын бол-гон интернаттарын алдылары, чаа бажынарнын тудары кор-дунген. Алдан-Маалырын бол-гон Солчурун школалары бо чылын кайылы-даа 320 олу-турт чаа школалык болур. На-рыннын, Кара-Хаактын, Бал-Тазанын школаларын спортчу-задып, дөшөм класстары кылдыр алгыды туруп турар. Оон түнелдери ийитиз-биле школаларга 1120 чаа олтүт пе-межер.

Чон-Хемчик районун Сут-Хөлде, Улуг-Хемдин Хайра-канда болгон Хенгерде, Би-Хемнин Халында кайылы-даа

ХУУСАА ЧООКШУЛААН

50 орунуг интернаттары ту-дуп кылып турар. Олар чүтү белектеринин, ону школаларга сөөртүрүнүп таалам-биле элзон ажалдар кылдырган. Амгы уезе 38815 кубометр ышт белектеринин, азы ол нийти планин 80 хуузу бооп турар. Белектер-тинген ышттан 23752 кубо-метрин школалар дашында дүжүргөн. Олар ышт белек-теп Улуг-Хем, Бий-Хем болгон Өвүр районнарын школаларында багай эвес болгон. Улуг-Хем районун школалары бол-гон уруулар албан черери-ниан саугаар 3000 кубометр ыштты долзуу-биле белектер болгон боттарынын деиска-ринде дүжүрүп алганнар.

Оон-биле чергелештир кол-дарын болгон уруулар албан черлеринин чаа өөредиле чы-лынга белектеринде уузе чет-пестер барын айтыры чүтүлгө. Республиканын школаларында көмүр-даш сөөртүлгөсү жокудан турар. План саугаар 19017 тонна көмүр-даш бе-леткээр турган болза, школа-

лар чанында чүтүлгө 8930 тонна дүжүргөн. Бай-Тайга, Ба-рыш-Хемчик, Монгуш-Тайга, Каа-Хем, Танды районнара олар чүтүлгүн белектеринге болгон сөөртүлгөсүнче чогуу кичинеги салдырмай тура-рын дүжүрүзүн-биле демдел-гес арга чок. Чижэ, Монгуш-Тайга районда 1400 кубометр олар ышттан чүтүлгө 420 кубо-метр белектеринин болгон 630 тонна көмүр-даштан 55-ле тонна дүжүргөн, а Танды-нын школаларында 1275, Ба-рыш-Хемчикте 1050, Каа-Хемде 1863 кубометр ышт ам-даа чедир белектеринин.

Чон-Хемчик, Өвүр, Зраин, Бий-Хем, Танды районнара школаларга тамаарышкан ту-дугулар оожум туттунуп турар. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүленини 1973 чылын апрель 12-де хүлөп алганы «Республиканын школаларын болгон уруулар албан чер-лерин 1973—1974 чаа өөредил-ге чылынга белектерин» деп доктаалында ажалын чоннар депутаттарын Кызыл хоорай

болгон районнар Советтеринин күтүсчү комитеттерин школ-аууларын чаа өөредиле чы-лынын бетинде ажалдагы кичирерин таалам-биле чо-гуу кемчегерин ап, ажалды дүжүрүлгөн дааскан тур-ган. Ичналда-даа үстүлгө адаттыган районнара бо та-лаам-биле ажалышкын болбайн турары дүжүргөн.

Чаа өөредиле чылынын эг-лээрине чедир чүтүлгө ай ажыг уе артан. Августун 15-ге че-дир хой-нигиин, ала-иелер-нин школаларын шөфе ап ту-рар шолхоз, советтарын бол-гон болдурууге черлерин, башкылар коллективтеринин күжүн мөөнөп тургап, шко-лаларын болгон уруулар албан черлерин долзуу-биле белек-кээр райкуускомарын уузе өөредиле кидистеринде а-жеттиип турар.

Н. КОНГАР,
Тыва АССР-нин чырыкчы-нын министринин ораначысы.

КОЛХОЗТУҢ ШИЛ ЗАВОДУ

Ровно областың (Украин ССР) «Коммунизм» херели» көдөз ажал-агыл ар-телиниң тудуп алганы шил сава кылыр заводу чылын дугурунда 100 миллион лавза бугурун ундур аргалыг. Он амгы уениң механизматтыг бугурун чери ук черин консерва заводун болгон ном-зында көдөз ажал-агыл артельдеринин консерва заводтарының шил савага хергел-лин долзуу-биле хандылар.

«Коммунизм» херели» шил сава бол-гон тууку кылырында аңгыда асфальт-бетон заводтук болгон үнүш үзү кылыр заводтук ажал-агыл бооп турар.

Беш муң гектар черлиг ол артель 9,5 миллион рубль орулганы ап турар. Ол беш чылын төнчүзүнде 12 миллион рубль че-дер. Колхозтун заводтары орулганың чар-тык кезин кирип турар.

ЧУРУНТА: Ровно областа «Коммуни-зм» херели» колхозтун шил заводунун чеги.

Б. КРИШТУДУН фотоу, ПМА.

ИНФОРМАЦИЯЛАР

ШЕФ-БИЛЕ

Тес-Хем районун колхоз, советтарында малга эки шиптирляг чедир чылын чен-сурун кыска хуусада белек-кээр ажал бо хүннере улам хайныккан. Ыланга «Чоду-раа» колхозта бо ажал эки тургустунган. Агар деп черде Василий Арадин дурдуган ажаларын №1 механизмат-таттыган бригадала өскө-дөз 12 сарат ситенин белек-тепкөн, социалист чарык-тын тиелекчин болгон.

Колхоз, советтарын мал чечин белеккээр ажалында шөф дуузын көргүзүр-биле Самагалдай сурунуг бугуру-те, албан организациа, школа коллективтери болгон өскө-даа хой-нигиин органи-зациалары туге-түс кол-хоз, советтарга үнүкөп, ол хуу ийитиз-биле 150 ажал ижи 15 тонна ажал бугу-бүрүнү белектер.

Ыланга районун ийи кол-хозуну, ийи советтуну си-ген белеккээр ажалында рай-но, харылаа салбыр, орус тудат уастогу, ышт ажал-агыл чери ийитизип кирген эгелен. Ол коллективтерде чүтүлгө ышт ажал-агыл чери «Тес-Хем» советка 150 тонна ситенин белеккээр бээрн хү-лөзгөн.

Ийитиз-биле районун хой-ниги организациалары ажал-агылырга 390 тонна ситенин шөф күжү-биле хала-ма белектер болгон. Шап кы-дыг ажалды эрткен чылын база организациа турган бол-гон ол эки түнелде көргү-көн.

Сиген шолдеринде болгон кыргыла пунтуларын ажалдап турар ажал-агыл-чегер сөзүн программалыг концерт-биле аалдашкынын Култура бажынык аттү-күлбүргөдө бо хүннере кылып эгелен. Ону Каа-оол Бааан-оол биле Валентина Донган удуруп турар.

Ш. КОЧАГА.

СИГЕН ШӨЛДЕРИНДЕ

Дуржулга станциязы бо хүннере 220 га черин си-генин кестирген, 150 тонна саратты тургузуп алган. Ни-тизи-биле 26 тракторун, 32 кижиини сиген кезилдизине кириген.

«Шамбалыг» советтун си-генин 120 га черин си-генин кестирген, баштай кур-гаан 30 тонна ситенин са-рааттаан.

Тандынын ажал-агылы рай-онитизи-биле 781 га черин ситенин кестирген, 298 тонна ситенин сараттап алган.

Каа-Хем районун «Бурун-гаар» советтунда мал чечин

ТАРАА КЕЗИЛДЕЗИ КАЛБАРГАН

Тараа кези калбарып ту-рар. Украинанын муруну та-лазын, Молдавынын, Сону Казахстанын, Орта Азия биле Закавказиин ажал-агыл-лары таразын массалыг ажал ап турар. Поволженин топ-кара хөрүнүгү, Волга-Ватка болгон өскө-даа деис-кээрлерин чар ажал-агылче-ри таразын кесе берген.

ССР-нин Топ тизе эргеле-лини баштайгы түнелдине диннатканын саугаар алырга,

ином госта кескен тараа бол-гон тараа-бөбү културалары (кукуруза чокка) 6429 мун гектар болгон.

РФСР-ниң ажал-агылларын кескени 3074 хуу, Украинанын — 1148, Казах-станыны — 722, Узбекстан-нын — 697 мун гектар.

Чурттуу Кубань болгон өскө-даа деискээрлеринин меха-низаторлары таразын тавыча-лай кезип турган дүжүт

ажал алыр арганы калба-би-ле ажалдап турар. Тараа-жы-лар тургустунган байдалга дүжүтүп үе-шакты халаа өрт-тирбес, таразын чидирг чок ажал алыр дөш шудугу ажалдап турар. Чурттуу му-руну таалазын хой-хей ажал-агылыларын дүжүл чаагай болгон.

Кескен шөлдүн 57 хуузу — 3682 мун гектарын таразын бастырган.

(СЭТА-нын көрр.).

ПРОПАГАНДИСТ

ПРОПАГАНДИСТ — ол дээр-ге чүтүлгө, худугат ат эвес, харип шиптир-ляг, улусту мурунга кыды-тып хүлөткө, өндүр хары-салга. Ол — кижилерин угаан-мөдөргөни марксизм-ленинни уез-бодалды кеир-лээрине, оларны коммунист мөзү-шпаларыга кижизде-ринге бүтү-ле күжүп, били-чяанын берип чоруур киж. Бужынг хөрөгө мала бер-диген, алаа кездеде шипчы пропагандист бугурун ол берге чымык дөп, калды-даа өрткө-дөткөп негеске, оон үрө-түндөгү чаагай болгон тудум, алаа ситенил болгон, оуу бугуна өң-бөк болгон кылдыр үкөөн баптар. Шап кыдыг кижил-дер билин, байлаа эрга-дур-жулаарын өскөдөрдө калжа-да-даа артыкка көрбөй, ыч-талза-даа уеник болушкун-ырында бугу-ле чаа чүтүлгө-рин дуноруп өскөдөр, оуу ха-мыкты мурун ситени ал-ган, динчакчыларын чүрө-теринге тода, чедирги дла-биле дамчыды бээрине да-лажылар. Ичналган про-пагандист бугурун бугу-ле эки уагет-чирке-биле кезде-ле орукка, оон мурунку олу-рууга чоруу, чонун алаа сакыг четтиргени — идеоло-гтун фронтун динчакчы-лык сургаан адалга тодот-тап болуу дөш, чүтүк чо-руурун укуру-даа ында.

Пропагандист албан-хүлөзгөсине тобашкан бугу-дөдө билинчир ийити кичи-реден бо чүтүлгү эгелен турары база-ла таарылаа эвес. Идеологтун фронтун дайынчылар шаан хала-а-байн турар мак кыдыг бугу-а ап чуртта чок. Бир эвес Тываын эң ырак, кыды-жы-гаар ораны — Монгуш-Тай-гага кыргып, чур чылдарда пар-тия өөредилгенин система-зыга чедирешкенин про-пагандист келген Борис Дам-далын азы комсомол өөредил-гесинге калыпсаан, хоочун пропагандист Хертек Ады-дая, чок-ла болза анык про-пагандист Монгуш Талар-оол-дан: «Пропагандист болурун-ге ситерин чүтү албадаккан ирги» — деп айтырар болу-ууса, олар барын-ла чангыс ай: «Партия, чонга бараан

биле кичээлден үргүчүлээр болганымда, оларын четче-лешкенин түдөп кичээлге чедир чартык ай буруулар кылып белектерин, хергелат-тер бугу-ле ном-дентерлерин болгон өскө-даа материал-ларын дайылы оларга де-мил чаа чарлап динчак-чыном ол. Чыл дугурунда өөредилгед чоруу келгенге-биле байлаа болгон динчак-чыларын билинчир дөдөсү ам менч билинчир. Ичнал-ган болурун база чаа өөре-диге чылынга белектерин эл-зөн мен. Бот-биле ычнаар ажалдаары ажитыг болуп турарын мурунку чылдар-дын дуркулгаалык билер мен-деп, пропагандист бугу-редит чуртаалган.

— Мынчал кезде, силер-ниң экигерде пропагандис-тиг хой чылдары дугурулгас мөөнөттинген ыштан-тыр-аа, Чамыяновч — деп ма-да-даа, соуурун-даа айтыр-дым.

— Билинчир чүтүлгө мурунла Кызылдың башкы укилчегерге, оон соода башкы институтуна ажал мен. Ычнара дуркулгаа болгон арга-мергенжик ни-ти билиг школаларыга баш-кылашкында эгеленген. Чон-Хемчиктин Сут-Алсы, Иштин, Хайракан суула-рында эгелен, ам бо Му-гур-Аксима чедир 14 чыл ажыг уе дугурунда номо-мод, партия өөредилгенин системазын уагеттешкенин чокка пропагандист кел-дим — деп, Ондар Ча-мыяновч чуртаалган олур.

— Партия өөредилгенин системазын сөөгү чылдарда чаа өч-чалаа шилчон бол-гон. Ботта хоабаштыр чүтү-чуртаалган болуп ситер, Ондар Чамыяновч?

— Ол ычнал-а ыдыг. Марксизм-ленин өөредил-ге теоретиктиг болгон прак-тиктиг чүтүлгө-биле даа болгон. Политөредилгенин программалары болгон өөре-

ОЧЕРК

ТИЛЕКЧИЛЕР ИЛЕРЭЭН

Тес-Хем районун көдөз ажал-агылынын социали-ст чарыкынын чартын чыл түнелдерин СЭКП райо-мун болгон райкуускомун ундур-ген. Бугу-эридеги социали-ст чарыкына киришп-шан, районун ажал-агылы-ны чылын бири чартында күрүнө саар мал ажылы-ны продукттарын: эйти — 105, сүтү — 111,6, дү-тү — 113 хуу күтүстөгүсү.

Ажал-агылы аразында чарыкка «Тес-Хем» совет китизш, СЭКП районунун, райкуускомун шилчир Кы-зыл тугу-биле база калып-наткан. Ук совет мал ажы-лынын продуктуларын күрү-нө сазарын күтүстөшкан, малдык баш санын өстүр-гөн бугу чүтүн аайы-биле ажыр күтүстөгүсү.

«Торгалыг» советта инек каларчыны Болат-оол Тун 100 инекке оонаштыр 100 бызааны камгалап алган. Бы-заа бурунундан хонута 800-900 грамм немелде деңзини ап турар.

Шак ыдыг өскө-даа му-рунчылар Өвүр районда хой.

МУРНАКЧЫЛАР

«Коммунизм» орус» нол-хозтун хойкуу Оорман Сарыг чус хойга оонаштыр 99 хура-ганы өстүрүп алган болгон бир хойдан-ла 2 килограмм 310 грамм дүтү кырган. «Кызыл туң» нолхозтун хой-куу Оорман Себен — хой ажалында ийги класстын мастери болгон, ол төрүүчүсү хойдан 100 хураганы алган. Дүк бугурун планин база-ла күтүсөдир турар. Эрткен чы-лын бугурун күжү-биле 27 тонна

Улуг-Хем районда «Х Улуг-хурал» нолхозтун хойкулары бири чартын чыды иш-а-жалчы чедиршкенин биле дооскан.

Баян-Молда кыргыла пун-тузунда 40 хачылыг агрегат бедек бугурунчулуг ажалдап келген. Кыргылада 80 хире ийжи хаара туттуган.

Колхоз бо хүнге чедир 6752 хойну кыргаш, оон 131 цент-нер дүтү алган. Күрүнө бири чартын чыды 60 цент-нер дүтү саар турган, 130 центнерин сакып, хүлөзгөн ийден хой натап ажыр кү-лөткөн.

С. МОДУРГА.

КЫРГЫЛДА КИДИН-ТҮЛҮК

Хойкуларын иштинден Бай-кара Санчай-оол, Андрей Солдун, Даваа Очур олар бир хойга оонаштыр 2,6—2,8 ир дүтү кыргаш, социалист чарыктын тиелекчилери бол-ган.

Кыргычылдарын Сидер Зинкелен, Лора Чүлдүм олар хол хачызы-биле хүнде 36 килограмм дүк кыргыры нор-мазын — 60-дан 70 ир чедир күтүсөдир турар. Машына-биле Гуннаиди Мандын-оол хүн нормазын 140—150 хуу кү-түсөдир, кыргычылар ортузу-нда чарыкка бири черни ээ-лээн.

ЧОГААЛЧЫЛАРНЫҢ ЧАҢГЫС ЭВИ

МУРНАКЧЫ ЗВЕНОЧУ

Бо чылдын сентябрь 4-те Алма-Ата хоорайга Азия болгаш Африка чурттарынын чогаалчыларынын ээлчегин У конференцияны болур. Конференциянын киржикчилери чечен чогаал болгаш уран чуулгуну жогжуудагы хамаарышкан чуулга айтырлыгын чугаалтканын, дүржүлгө солчур, африка-азия улустарынын империализмге болгаш колониализмге удуу национал досталга, тайбын болгаш социалдык дегенде дээр демиселде литератураарын салыштырып улам калыптартып кеткенин алыр.

Ук конференцияга Азия, Африка чурттарынын литератураарынан аңгыда социалисттик чурттарынын чечен чогаал талашкычылар, Европанын болгаш Американын бургунгар кепшигелгил чогаалчылары киржи. Конференциянын чамгы делегаты Брананга ботур шүлүкчүлөр симпозиумуна киржи.

15 чыл мурунча Ташкентте бирги конференция эркен. Оон соонза Кайро, Бей-

рутка, Делге эрктелген конференциялар африка-азия улустарынын дээр чогаалчыларынын чамгыс эви быжыгып турарын херечилеэн. Оларга чам анык күйтер, чогаалчык организациялар немежип турар.

Бистин чурттувустун чогаалчылары литература шимчешкенинде илдепкейли киржи келген. Азия болгаш Африка чурттарынын чогаалчылары-биле харылзааларын Совет комитети Москвага турар, оон аңгыда Орта Азия-Кавказдагы республика комитеттери база тургустунгулаан. Ук комитеттер дашкы оңуктерин чогаалдарын өтүлдүрүп, тарапшынтерде талаш-биле улу амыдып чорудуп турар.

Азия, Африка чурттарынын чогаалчылары делегейде ботур болушкунуна улуг сонугураал-биле көрүп турарын билди бис. Индикитайнын улустарынын маалымдыг демиселдин дегин турар ханы утка-шынаарлыг чогаалдары олар хойу-биле бижи-

тилген. Израиль ажелекчилерин кеминг үтүлдүгтерин бойлап, Гвинеянын, Ангола-нын болгаш Мозамбиктин патриоттарынын шыныгы демиселдин боттарынын чогаалдарында тозаргай көргүзүп турар. Африка-азия чурттарынын чогаалчыларынын амыдыларын делегейин аңгы-аңгы жылдычы өтүлдүгүдөө болгаш номчуучуларын сонугураал чаллап алган.

Квартал санында үнер «Лотос» деп чечен чогаал журналын Азия болгаш Африка чурттарынын Ассоциацияны аңгы, француз, араб дылдарга парлап турар. Шапкы журналды үндүрүп эгелзенин чуулга ботушкун дег санынтар. Журналга чогаалдарын, публицистика материалдарын, эртем чүдүдери парлап турар, журналдын арынаарыга ол-бо чурттарынын болгаш улустарын културалыг, аң чуулга болушкунуна хамаарышкан материалдарын база бижип турары солун. Ам ол журналдын редкол-

легиясы конференция таварыштыр тускай номери белеткеп турар. Оон капсырылганда Совет Казахстаннын экономика, эртем, литература болгаш чечен чогаалынын дугайында тускай материалды киргизген. Ычанган конференциянын киржикчилери ээлчегинг шууган эртер республика-биле таныжарлар.

Чыл буру тынсыр «Лотос» деп шинаалды доктаатканы чуулга ужуу-дугалыг. Оун эртер чогаалдарын бижеэннерге тыпысн турар. Вьетнам чогаалчы То Хой, аңгыда шүлүкчү Агостиньо Нето, палестин шүлүкчү Махмуд Дервиш, Мурнуу Африкадан Алекс Ла Гума, уабек шүлүкчү Зульфийа, моол чогаалчы Сономин Увал дээр эскелер-да «Лотос» шинаалды лауреаттары болганнар.

Ийи динтиг чогаалчылары Алма-Ата шууганынга илдепкейлиг белеткеп турар. Совет чогаалчыларынын бо талаа-биле, салыштыны улут. Чурттуг чогаалчык эвилелдер, эртем-шынчыл институт-

тары, ном үндүрер черлер конференцияга белеткеп хаара туттунган. Чогаалчыларнын амыдыларын өтүлдүрүп парлаарынче улуг кичээнгил салдыган. Моон мурунда Делге эртен IV конференциядан бээр эртен үш чылда бистин ном үндүрер черлеривис африка-азия чогаалчыларынын 400 хире аттыг номнарын 10 миллион кезек кылдыр парлап үндүргөн.

Азия, Африка чурттарынын V конференциясы бо чылдын октябрьда Москвага болур тайбынга ынакшыдыг күтерин Делегей конгрессинин ботушкунда эртер. Шапкы чуулга болушкунга Азиянын болгаш Африканын чогаалчылары боттарынын салыштынын кирери чугаажы.

Советтер чуртунун литература аалчыларын манай турар.

Георгий МАРКОВ, СССР-нин Чогаалчылар эвилелинин баштаар чериниң бирги секретары.

(ПМА).

КАЗАХ ССР. Алма-Ата областын амыдылар сады өстүрер чечен-натти массалык-биле ажаан ап эгелзед. «Ала-Тай» совет оң кайгачыктыг чагай дүжүдүн өстүргөн. Бо чылдын ол амыды-агы 225 тонна амдангы катты садар. Гулиас Омарованың (чурукта) эвилелдери.

зу эң бедик дүжүттү алыр. Мурнакты эвилелдери чамгыс суур чурттарын чокта чаа болган согулда үзүндө Киселен район Советинин депутаттыга солчурганар. Ф. САЛЫНКОВТУҢ ФОТОЗУ. (СЭТА-нын фотохроникасы).

АЖЫЛ-ИШЧИ КОНКУРС

Баш-Хем районда «Кызыл тараачын» колхозка база Туран школаларынын бугуруда бригадалык республиканын школаларынын анык механизаторларын, саанчы кыстарын болгаш оолдарын, кыргызчаларын ийгилиг конкурсу болгаш эркен. Аңаа барык бугу районда школаларын үстүкү класкылары чыгыган.

Баштайгы күнде наймалын байырамы болган. Аңаа школалар бот-боттары таныжып, байыр чедирип, чектер тулуккан соонда, өлчөткө эгелзед. Орус, тыва мырла мырларына, танымаларына шылаарган өөреникчилер тускай шинаалдарын алыр.

Лаартамында кол чуул — ажил-ишчи конкурс эгелзед. Арык ак-көк дээр, тайгы чыгып хун школаларын четки-салгышын улам өртүрүп, совет кийирп турган. «Шола» өөреник, хову-шөлгө алырлар деп кыйгырып-биле эркен ол конкурсу тутуу Туран школаларын бугуруда бригадалык кечигинер көдүргөн. Туранын №1 школанын директор Н. В. Селина өөреникчилерге байыр чедириппаан, чедипкинерилг болурун күтсөн.

Тракторларын күчүлүг дашп-шынжын диниреп, доураа-доураага дододуруп, чараш болор уушкун. Оларын анык оолдар болгаш кыстар мергежиди-биле башкарып чорган. Андазыннын дендеси алдарган кара шириктери дадазыннар деп шөйлүп, хунге кылданып чыгыкпаан.

Душ эртен чорда, кылган ажилын түннелин үндүргөн. Чер чарынын талаа-биле республика чемпион деп атты Туранын №1 школанын оңгу класкылары Михаил Исков биле Людмила Дороница оларга тыныскан. Анык механизаторларын эркен тыглы конкурсуна Миша база шинаалкан кижиле болду. Людмила чемпионнаш, Донат-Ростов хоорайнын чогууга болган анык механизаторларын Бугу-россия маргалдазынга барып кырышкан кижилер.

Ийги черин Каз-Хеминин Бүркен-Хем школанын өөреникчизи Александр Перевозчиков биле Галина Элегестин келген Людмила Пущина, а ушкучу Элегестин төлөөлөгчизи Борис Трубинков биле Чөөн-Хемтинин Чалаана школанын өөреникчизи Нелжеда Ландык олар алган. Тилекчилерин дипломдар, хунулуг бижикир болгаш эрктелгил бедектер-биле

шанаан.

«Кызыл тараачын» колхозун Туранда сүт-баран фермазынга саанчы кыстарын болгаш оолдарын конкурсу болган. Маргалдаа-инекти мапша-биле саарынып, саалаа апардынын тургузуун билдиринг талаа-биле болгулаан. Оолдар болгаш кыстар апардыны адырып, эштен, инекти саарынга белеткээр база арыг-шеверин дүрүмнени билдиринг көргүзүп ужурап. Орта Чалаанын №1 школанын оңгу класкынын өөреникчизи Сергей Сан-гун-Байраа тилекчи болган. Сергей саанчынын мергежиди болурун авазында — сурагып саанчы, Күш-ажылдын Кызыл Түс өрденин эдилекчизи Мария Шоочаевадан өөренип алган. Сергей чедип харылында-на авазында дуудалып эгелзед. Ам ол ийи чыайн улаштыр фермада саанчылап турар. Ийги черин Сарыг-Сентен келген Виктор Орустук, а ушкучу чери — Улуг-Хемде Арыг-Базы школанын сески класкыны Ченек, Дуаракан эгелзед.

Ол-да хун колхозтун кыргыла пунктунга анык кыргызчаларын конкурсуун эртерген. Уругаларын мергежиди, авазыг-тууду-гун чыгыган чон магалда болгаш сонугураал-биле көргөн. Сарыг-Сентин №2 школанын өөреникчизи Роза Салчак эске өөрүнүн соонда кыргып кирсе-даа, оларын мурун дододурупкан. Бир хойну кыргызына ол чедип-де минутын чарылаан болгаш амыды кылганынын шынары бедик болган. Чемпионну колхозын оон экин амыр каап, бирги черинин диплом болган хол шагы-биле шанаан. Ийги, ушкучу черини Эриген келген Виктор Ламжаа, Бай-Тайганын Бай-Тал школанын өөреникчизи Елена Хертеп олар алганнар.

Анык ажил-ишчилерин конкурсуун түннелинде байыралыг шүгүм чыксаалы болган. Конкурсуун тилекчилери боттарынын эш-өрүдүп мурунгу хунулугуна дээсикенин кылган. Бо конкурсу организастаарыга болгаш эртерген ВЛКСМ-нин Баш-Хем райкомунун бирги секретары К. Хелин-болду. «Кызыл тараачын» колхозтун даргазы С. Докучинин, райкускомунун көдө ажил-агы эгелзелин көдө ижени А. Струковтин, школа директору Н. Селинанын кыргын улуун бедик-биле үнелди, демделексеп турар бис.

М. ФИЛИМОНОВА, республиканын анык журналистер станциянын директору.

БУДУК-БУРУ БЕЛЕТКЕЛИ

«Ан-Тургу» совхозтун төп салбырында будук-буру белеткээр комсомолчу Дамын Хеймер-оолга улаушкан бригада чорудуп турар. Ук бригаданың кечигинер колдуунда 10 школалык. Өөреникчилер кайгы даштанылганын үзүндө совхозунга 60 тонна будук-буру белеткээр планын. Ол амыды шарап, хадык үн-ген Ан-Хая деп черде чорудуп турар.

Уш-ажылды организастааны эки. Ам 15 тонна будук-буру белеткертинген. Оун чалаачы Кызыл-оол Бегзи Чаш-Талда, Чикге-Ховуда кыштагалары сөөртүп, чедирип турар.

Будук-буру белеткелдине Юра Опуялаа, Игорь Дорто эки амыдыл, социалист чарына тилекчи болуп турар.

К. КОМБУ.

Улуг-Хем район.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХИРНЕХДЕ

СЭКП-НИҢ ТӨЛЭЭЛЕРИ ЧЕДЕ БЕРГЕН

БАГДАД. (СЭТА). Ирактын Араб социалист чурттары партиянын улаушкан черин чалаанын саугаар СЭКП ТК-нын Политбюро кечигинунге кандидат, Убакистан-нын Компартиянын ТК-ны-

нын бирги секретары Ш. Р. Рашидова баштаган СЭКП төлөөлери Багдада чедө берген.

Төлөөлөр Ирак Республика-нын национал байыралына киржи.

ВЬЕТНАМ-СОВЕТ НАЙЫРАЛ БЫЖЫГАР

ХАНОЙ. (СЭТА). ВДР-нин партия-чаак төлөөлөринин СССР-де аян-чорутуун дугайында дындагылар ВДР-нин солдунарын долдур парламенттин турар. «Нан аан» болгаш «Куан дой нан аан» Вьетнам-нын төлөөлөр Лихачев аттыг автомобиль заводунга чонун илгү хунулугу болгаш чуректин ханыннан найыралдыг хулэп алганын, аңаа митинг болганын дындаган.

«Вьетнамдын үнү» радио аян-чорутун чоруп турарынче болурун дамчыдылгаларыга кол кичээнгил салып турар. Республиканын ажилчы чоннары аян-чорутун эртен турарын улуг кичээнгиле болгаш бурун-биле чуулгуну-дүңүшкунуг сонугурап турар. СЭТА-нын корреспондентилери эң эки кедээ ажилдыг кооперативтеринин бирээ, Ханой чогууда Физик-ка чорган. Ол кооперативтин ажил-ишчилери СССР-де колхоз тургузушкунун дуржууганын, күш-ажылды орга-

низастан турарын мык өөренип көрөш, кооперативин сайырангай хой адырыг ажилдыг болдурп алган.

Кооперативтин даргазынын ораакчызы, ВДР-нин Национал хуралынин депутаты Буй Тхи Фук мында дээр: ажелекчилерге удуу. Төрзөн чуртту камгалаары дээр бистин улаушкуну ханыннан чорудуп турган үеисте Совет Эвилели биске улуг деткимчени көргүсөн. Бугу талаагы, дээштиг ол дуудалык хосталга болган хамаарышпас чорук дээр бистин улузүвустун демиселдиги чедип алган улуг тилектеги.

Киргизин чуулга улу-хуу болу берген. Амы уе-чада бистин алыс күзөл, соругаларымыз бурун-биле деткип турган дээр СЭКП-ге, Совет чазакка болгаш СССР-нин улузүг бистер, вьетнамчылар, чуректин ханыннан өөрүп четиргенности илгерилеп түр бис.

Г. Гусактын чугаазы

ПРАГА. (СЭТА). Мурнуу-Моравиянын Стражица хоорайында чехословак аныктар фестивалыга ЧКП ТК-нын Чингиве секретары Г. Гусак түвө чугаалаан.

Амы үдө делегей байдалында онзаал демделээр түвө хамыктыг мурунда Совет Эвилелинин болгаш социалисттик дам каттыштырганын чурттарынын күчү-сөөсүт, демократтыг болгаш тайбыш анык шимчешкенин калбарып турары болур. Делегейин хойнигыг социалисттик болгаш капиталисттик күрүдөөлөрүн аразынга тайбын кожа-келбө догунаарын айтырларынче вол кичээнгил салып турар. Делегейге тайбын камгалап аларынын айтырмын моон мурундазында бузурелдиг, перспективалары апарган. СЭКП-нин Совет Эвилелинин эң Л. И. Брежневтин хууда илдепкейлиг болгаш чамгыш чок турушпугу политикадан бурун-биле чуулгуну, деткип тур бис. Чехословакиянын дашкыкы политикамын дүңкүрүлтүп байдалды делегейге чамгырдырынга, капиталисттик чурттар-биле харылзааларга боттут айтырларын шимчешкенин бугу хемчегер-биле дуза чедирип турар деп, Г. Гусак демделзед.

Хуулу эзураа президент сонугулаанын моон сонгар 40 хун эртенде эгелзед болур.

Март 11-де бугу-интиг сонугула болган. Аңаа Хуан Доминго Перонун индидатуралыг депшидер чепшээрелди чамгыр черлери оң талаа-жыларынга берзед. Ам Перонун Аргентинанын президентизинге сонугу болур арга бар деп, З. Кампора оон ыңай дыкнаткан.

Хуулу эзураа президент сонугулаанын моон сонгар 40 хун эртенде эгелзед болур.

ПРЕЗИДЕНТ ХАЛАЖЫ БЕРГЕН

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Аргентинаның президентизи Эктор Кампора халажы берген. Ораакчы президентиден халажы дей бергенин Висенте Солане Лима база меделзед. Халажы дугайында ол ийи меделзид чугааланып көөрү биле Национал конгресске (парламентке) дамчыдып берген.

Президент турган, шериг

кижилерге 1955 чылда дүжүткен Хуан Доминго Перонун президент кылдып сонугу ап болур арганы арганы улусна бээр күзөлдө барымдалааш, президент хулаагемден халажыг шимчиприн үндүргөн мен деп, Эктор Кампора дыкнаткан. Перон сөөлгү 18 чыл дургузунда дашкыкы чурттарга чоруп турган.

Март 11-де бугу-интиг сонугула болган. Аңаа Хуан Доминго Перонун индидатуралыг депшидер чепшээрелди чамгыр черлери оң талаа-жыларынга берзед. Ам Перонун Аргентинанын президентизинге сонугу болур арга бар деп, З. Кампора оон ыңай дыкнаткан.

Хуулу эзураа президент сонугулаанын моон сонгар 40 хун эртенде эгелзед болур.

Сомали Демократтыг Республикасынын пайсымаалы — Могадисхунуң турткычылар совет тырттырган чуруктарын, почта маркаларын болгаш каадалага уран чуулгуну кымыгларынын делегейде аажок сонугурап танышкан. Хой саныг көргүзүлгө оларын СССР-нин улустарын амыдыралы, чагай чаң-

чыдары, ажил-ижи-биле таныштырган.

ЧУРУКТА: совет делегейде. А. РАЧКОВТУҢ ФОТОЗУ. (СЭТА-нын фотохроникасы).

М а л ч ы н

Комсомолчу Дукар-оол Маскыр-оол Улуг-Хем районун «Найырада» совхозунга 5 чыл ажилдаан. Иччалаа-даа оон күш-ажылчы чедипкинери улу. Күш-ажылдын Кызыл Түс орден, дегини юбилейлиг медал болгаш ВЛКСМ ТК-нын «Күш-ажылчы эрес-мааларыг чорук» деп хөрөк дем-дээ анык малчыннын төлөпиг ажил-херзэн херечилеп турар.

Ол ам Улуг-Хем район Советинин депутаттыга ийи удаа депшиптирген. ВЛКСМ Тыва обкомунун кечигинү. Бо чылдын төрүүр чүс хойга онааштыр 96 хураганы менди доруктуруп алган.

О. НАМЧЫЛАК.

